

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ Γ' ΤΑΞΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πνευματική ελευθερία και φανατισμός

Αν ο αρχαίος ελληνικός κόσμος παραμένει ίσαμε τώρα ένα αξεπέραστο πρότυπο ελεύθερου στοχασμού, τούτο οφείλεται στην ανάγκη που ένιωσε ο Έλληνας άνθρωπος, μόλις αναγνώρισε τον εαυτό του, να κρίνει και να αποφασίζει μόνος του, να στέκεται με λογική αντίκρου στον κόσμο. Η έλλειψη φανατισμού βρίσκεται λοιπόν μέσα στην ουσία του κλασικού ελληνικού πνεύματος.

Ο αρχαίος Έλληνας μπόρεσε να διεισδύσει στα σπλάγχνα των κοσμικών προβλημάτων, να τα κρίνει όλα από την αρχή. Πραγματοποίησε ηρωική έξοδο από το κέλυφος του δογματισμού, αρνήθηκε την αυθεντία, λυτρώθηκε από τη σύμβαση και το συμβιβασμό και αναζήτησε ερμηνείες περισσότερο σύμφωνες με την πραγματικότητα. Είναι φυσικό πως λαθεύτηκε σε πολλά. Άοπλος, χωρίς μέσα, με μόνη την πνευματική του **ρώμη**, έβαλε, όμως, τον θεμέλιο λίθο των μελλοντικών εξελίξεων. Ο Σωκράτης είναι το τέλειο πρότυπο του ελεύθερου στοχασμού. Ήδη στον «Κρίτωνα», τον ακούμε, δεσμώτης και μελλοθάνατος, να βεβαιώνει πως σε τίποτε άλλο δεν πείθεται παρά μόνο στο λόγο που, όταν συλλογίζεται, του φαίνεται ο σωστότερος. Ο Σωκράτης είναι ο αιώνιος συζητητής, ο στοχαστής που ένιωσε τη σημασία της θέσης και της άρσης. Φυσικά, ξεκινάει από το τίποτε και η αλήθεια είναι η αδιάκοπη μέριμνά του.

Σήμερα, τη θέση του φιλοσοφικού στοχασμού παίρνει το δόγμα. Το δόγμα δεν έχει κοσμική προέλευση, έρχεται από μακριά και δεν επιδέχεται αντίρρηση. Ή το πιστεύεις ή δεν το πιστεύεις. Το δόγμα δεν κατοχυρώνεται από τους **αυστηρούς** κανόνες της λογικής. Δεν ευνοεί τις αποδείξεις. Μερικοί κατά καιρούς το αμφισβητούν, αλλ' αυτοί ονομάζο-

νται «αιρετικοί» και καταδιώκονται. Για τούτο και κατά κανόνα οι απολυταρχίες ευνοούν την κοινωνική αθλιότητα και την απαιδευσία. Ο απαίδευτος, γεμάτος δεισιδαιμονίες και προλήψεις, υποτάσσεται εύκολα στην εξουσία. Κι αν καμιά φορά εξεγερθεί, η εξέγερσή του είναι απόρροια στυγνής απόγνωσης. Αφώτιστα, απαίδευτα, άβουλα πλάσματα που αντιδρούν χωρίς σκοπό.

Φυσικά, με το πέρασμα του καιρού, αναπτύσσεται η κριτική σκέψη. Και είναι η παιδεία που προικίζει τον κάτοχό της με την αρετή της προσωπικής ευθύνης. Τον αναγκάζει ν' αναρωτηθεί για πολλά και ν' απαιτήσει πειστική απόκριση –ενώ το καθησυχαστικό είναι να μην αναρωτιέται ο άνθρωπος. Η ουσία της ανθρωπιστικής παιδείας είναι ο αντιδογματισμός. Η παιδεία δημιουργεί αναστάτωση στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου και του δημιουργεί ώρες **γόνιμης** περισυλλογής, που σιγά σιγά τον μεταμορφώνουν σ' έναν **αυτόφωτο** πνευματικό οργανισμό.

Ο απαίδευτος μπορεί να δεχτεί και να χρησιμοποιήσει και ο ίδιος ένα σύνθημα, χωρίς καλά καλά να νιώθει τη σημασία του. Ο ευπαίδευτος δεν **υιοθετεί** ανεμπόδιστα τα συνθήματα. Πρώτα τα ζει και δεν τα αποδέχεται παρά για όσο τα θεωρεί χρήσιμα. Η πνευματική ζωή είναι πολύ ευαίσθητη και συνάμα πολύ ανθεκτική, η ταλαιπωρία την πεισματώνει. Δεν θα υποστηρίξω ότι η ελευθερία είναι απεριόριστη. Αλλά, η ελευθερία του πνεύματος μπορεί και πρέπει να είναι, αρκεί πάντα να υπηρετεί τον Άνθρωπο. Κι εδώ βρίσκεται το κρίσιμο σημείο, όπου οι καιροί μας κρίνουν και κρίνονται.

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, Κείμενο διασκευασμένο.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις. (Μονάδες 25)

B₁. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

A. Κατά τον συγγραφέα ο αρχαίος ελληνικός κόσμος είχε αποποιηθεί το φανατισμό.

B. Σύμφωνα με το συγγραφέα τα απολυταρχικά πολιτεύματα ευνοούν το φανατισμό για να εξεγείρονται οι πολίτες.

Γ. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η παιδεία ηρεμεί τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου και τον κάνει να μην αναρωτιέται.

Δ. Κατά το συγγραφέα ο ευπαιδευτος αποδέχεται τα συνθήματα όσο τα θεωρεί χρήσιμα.

E. Ο συγγραφέας διατείνεται ότι η ελευθερία είναι απεριόριστη. (Μονάδες 10)

B₂. α) Ποιον τρόπο και ποιο μέσο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο; (Μονάδες 2)

β) Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο; (Μονάδες 2)

B₃. α) Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας με τη χρήση του γ' προσώπου; (Μονάδες 2)

β) Να μετατρέψετε τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική στο απόσπασμα: *«Η παιδεία δημιουργεί αναστάτωση στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου και του δημιουργεί ώρες γόνιμης περισυλλογής, που σιγά σιγά τον μεταμορφώνουν σ' έναν αυτόφωτο πνευματικό οργανισμό.»* (Μονάδες 3)

B₄. Με ποιους τρόπους έχει αναπτυχθεί η δεύτερη παράγραφος και με ποιον η τελευταία; (Μονάδες 6)

B₅. α) Να γράψετε ένα σ υ ν ώ ν υ μ ο για κάθε μια από τις λέξεις: **διεισδύσει, μέριμνα, απαιδευσιά, στυγνής, υπηρετεί.** (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα α ν τ ώ ν υ μ ο για κάθε μια από τις λέξεις: ρώμη αυστηρούς, γόνιμης, αυτόφωτο, υιοθετεί. (Μονάδες 5)

Γ. Να συντάξετε ένα άρθρο (500-600 λέξεις) για την εφημερίδα του δήμου σας, με αφορμή την έξαρση του φανατισμού στις μέρες μας, στο οποίο α) να αναφέρετε παραδείγματα φανατικής συμπεριφοράς από την καθημερινότητα, β) να αναπτύξετε τι οφείλει να κάνει η πολιτεία και η εκπαίδευση, ώστε να περιορίσουν το φανατισμό και να καταστήσουν τον άνθρωπο έναν αυτόφωτο πνευματικό οργανισμό. (Μονάδες 40)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ